

*Ми їстимось за те, чому
немає чини в усьому світі –
за Батьківщиною.*
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

№ 6(8) 2022

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська
Асамблея докторів наук із державного управління»**

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*

Випуск № 6(8) 2022

Київ – 2022

**Public scientific Organization «Ukrainian Assembly
of Doctors of Sciences in Public Administration»**

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

*(Series «Public Administration», Series «Law», Series «Economics»,
Series «Psychology», Series «Pedagogy»)*

Issue № 6(8) 2022

Kyiv – 2022

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2022. № 6(8) 2022. С. 654.**

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 06.06.2022, № 2/6-22)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія KB № 24962-14902P від 13.09.2021 р.*

Журнал видається за наукової підтримки: ПВНЗ Університет Новітніх Технологій, громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290 журналу присвоєно категорію "Б" із права.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89 журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління.

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень.

Головний редактор

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

• **Балахтар Катерина Сергіївна** - доктор філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов Національного університету ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)

• **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

• **Бельська Тетяна Валентинівна** - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)

• **Гбур Зоряна Володимирівна** - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)

• **Дацій Олександр Іванович** — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

• **Дегтяр Олег Андрійович** — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)

- *Журавльова Лариса Петрівна* — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- *Заячківська Оксана Василівна* - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- *Льбіна Анастасія Олександрівна* - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- *Ічанська Олена Михайлівна* - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- *Кайдашев Роман Петрович* — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- *Каламаж Руслана Володимирівна* - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)
- *Кардаш Оксана Любомирівна*, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- *Коваленко Олена Михайлівна* - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- *Корнієнко Петро Сергійович* - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- *Кошова Світлана Петрівна* — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)
- *Кравчук Володимир Миколайович* — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- *Литвиненко Віктор Іванович* — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- *Лич (Назарук) Оксана Миколаївна* - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- *Марушева Олександра Анатоліївна* - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- *Міхальський Томаш* — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- *Мізюк Вікторія Анатоліївна* – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- *Миргород-Карпова Валерія Валеріївна* - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- *Новак-Калаяєва Лариса Миколаївна* — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (Львів, Україна)
- *Орлова Наталія Сергіївна* — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- *Павлов Костянтин Володимирович* — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- *Помиткін Едуард Олександрович* — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
- *Помиткіна Любов Віталіївна* — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- *Приходькіна Наталія Олексіївна* - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)

- *Сапожніков Станіслав Володимирович* - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)
- *Сопілко Ірина Миколаївна* - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- *Титко Анна Василівна* — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- *Трушкіна Наталія Валеріївна* - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- *Турчинова Ганна Володимирівна* — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- *Федоренко Владислав Леонідович* — доктор юридичних наук, професор, DrHb - доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- *Хохліна Олена Петрівна* — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- *Чернуха Надія Миколаївна* — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- *Чумак Оксана Володимирівна* - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- *Якимчук Аліна Юріївна* — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- *Яковицька Лада Савелівна* — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Kovalska N.V., Prisyashnyuk N.M. <i>SOME BENEFICIAL STRATEGIES FOR DISTANCE INTERACTIVE TEACHING THE LANGUAGE THROUGH THE PANDEMIC</i>	15
Levchyk I.Yu., Mazur O.I. <i>THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK OF INTEGRATED LEARNING OF PROFESSIONALLY ORIENTED ENGLISH COMMUNICATION OF FUTURE JOURNALISTS IN THE UKRAINIAN CONTEXT</i>	27
Lystopadova V.V., Khalaim D.S. <i>DIFFERENTIAL EQUATIONS IN PREVENTION OF DISEASES</i>	41
Бевзюк М.С. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ</i>	49
Волобуєв В.В. <i>ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ</i>	59
Волошенко М.О. <i>МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА У МОЛОДІ</i>	72
Ворощук О.Д., Комар І.В., Петришин Р.А. <i>СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ</i>	81
Гапоненко Н.П. <i>ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ</i>	92
Гасюк І.Л., Дарманська І.М. <i>КОРУПЦІЯ І ЯКІСТЬ ОСВІТИ ТА НАУКИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ КРИЗОВОГО СТАНУ</i>	99

- Голубенко Т.О., Діордіца І.М., Сіра Л.І.** 112
*ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ*
- Дияк В.В., Тушко К.Ю.** 124
*ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРОКОРДОННИКІВ ДО
ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОЕКТНОГО
УПРАВЛІННЯ*
- Іваненко Н.В., Козак Л.В.** 131
*ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ШОСТОГО
РОКУ ЖИТТЯ*
- Колмикова О.О.** 142
*РОЗВИТОК НАВИЧОК МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У
КУРСАНТІВ-МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ТОРГІВЕЛЬНОГО ФЛОТУ*
- Король С.М., Король В.М., Семенов В.М., Король С.А.** 150
*ОСВІТНІЙ РІВЕНЬ І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ
ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ПЕРІОД
ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ (1945-1950 РР.)*
- Кравцов В.О.** 162
*МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА
ПРОФЕСІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО
ПРАЦІВНИКА*
- Криворучко І.І.** 174
*ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У
ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ*
- Лівшун О.В.** 184
*ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА
РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНИХ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ*
- Лупак Н.М.** 194
*УКРАЇНА І РОСІЯ НА ПЕРЕХРЕСТІ МЕНТАЛЬНИХ КООРДИНАТ ЯК
ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ ТА
ОСВІТНЬОГО ДИСКУРСУ*

УДК 378.147

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-174-183](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-174-183)

Криворучко Інна Ігорівна викладач кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, 30201, тел.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-9886-9315>

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Анотація. Якісна підготовка вчителів загалом та інформатики зокрема є вимогою сучасного інформаційного суспільства. Зростає потреба у підготовці вчителів інформатики, які здатні добре орієнтуватися у мінливому інформаційному просторі, бути «на хвилі» освітніх і наукових новацій, готові творчо застосовувати набуті знання і вміння в професійній діяльності, прагнуть професійного й особистісного саморозвитку і самореалізації, мають навички критичного мислення, підготовлені до організації пізнавально-дослідницької діяльності і співпраці, посідають активну дослідницьку позицію.

Природні та техногенні лиха, які останнім часом збурюють Україну (Covid-19, повномасштабне вторгнення росії) ставлять нові завдання перед сучасною освітою. Саме тому, підготовка сучасних майбутніх учителів інформатики, які здатні самостійно проводити дослідження та організовувати дослідницьку діяльність учнів, викликати в них інтерес до досліджень і власним прикладом заохочувати до участі в науково-дослідницькій діяльності є на часі. Така тенденція актуалізує модернізацію підходів до професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, однією з цілей яких – формування їх дослідницької компетентності.

У статті розкриті різні підходи до формулювання визначень поняття «дослідницька компетентність», «дослідницька діяльність», «дослідницьке навчання». У науковій літературі зміст дослідницької компетентності розглядається через призму інших дефініцій, пов'язаних з дослідженнями в освітньому процесі. Такі поняття як «дослідницьке навчання», «педагогічна дослідницька діяльність студентів», «дослідницька діяльність», «технологія дослідницького навчання» спрямовані на пояснення того, яким чином можливо оволодіти дослідницькими компетентностями.

Зазначено, що якщо у більшості науковці розглядають дослідницьку діяльність та дослідницьке навчання як процес, то дослідницька компетентність – це якість особистості, яка формується у процесі дослідницької діяльності та дослідницького навчання. Дослідницька компетентність є наслідком саморозвитку здобувача освіти, його особистісного зростання, цілісної

самоорганізації і синтезу свого пізнавального, діяльнісного і особистісного досвіду.

Стаття є теоретичною основою подальших емпіричних досліджень.

Ключові слова: дослідницька компетентність, дослідницьке навчання, дослідницька діяльність, освітній процес, нова українська школа, здобувачі освіти, майбутні учителі інформатики.

Kryvoruchko Inna Ihorivna Teacher of Informatics and Information and Communication Technologies, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Sadova St., 2, Uman, 30201, tel.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-9886-9315>

CONTENTS OF THE CONCEPT OF «RESEARCH COMPETENCE» IN DOMESTIC AND FOREIGN LITERATURE

Abstract. Quality teacher training in general and computer science in particular is a requirement of the modern information society. There is a growing need to train computer science teachers who are able to navigate the changing information space, be «on the wave» of educational and scientific innovations, ready to creatively apply acquired knowledge and skills in professional activities, seek professional and personal self-development and self-realization, have critical thinking skills, prepared for the organization of cognitive research activities and cooperation, occupy an active research position.

The natural and man-made disasters that have plagued Ukraine recently (Covid-19, Russia's full-scale invasion) pose new challenges to modern education. That is why the training of modern future teachers of computer science, who are able to independently conduct research and organize research activities of students, arouse their interest in research and encourage their own example to participate in research activities is on time. This trend highlights the modernization of approaches to the training of future teachers of computer science, one of the goals of which is the formation of their research competence.

The article reveals different approaches to the formulation of definitions of «research competence», «research activities», «research training». In the scientific literature, the content of research competence is considered through the prism of other definitions related to research in the educational process. Concepts such as «research training», «pedagogical research activities of students», «research activities», «research training technology» are aimed at explaining how it is possible to master research competencies.

It is noted that if the majority of researchers consider research and research as a process, then research competence is a quality of personality that is formed in the process of research and research. Research competence is a consequence of the self-development of the student, his personal growth, holistic self-organization and synthesis of his cognitive, activity and personal experience.

The article is the theoretical basis for further empirical research.

Keywords: research competence, research training, research activity, educational process, new Ukrainian school, students, future teachers of computer science.

Постановка проблеми. Якісна підготовка вчителів загалом та інформатики зокрема є вимогою сучасного інформаційного суспільства. Зростає потреба у підготовці вчителів інформатики, які здатні добре орієнтуватися у мінливому інформаційному просторі, бути «на хвилі» освітніх і наукових новацій, готові творчо застосовувати набуті знання і вміння в професійній діяльності, прагнуть професійного й особистісного саморозвитку і самореалізації, мають навички критичного мислення, підготовлені до організації пізнавально-дослідницької діяльності і співпраці, посідають активну дослідницьку позицію.

Природні та техногенні лиха, які останнім часом збурюють Україну (Covid-19, повномасштабне вторгнення росії) ставлять нові завдання перед сучасною освітою. Саме тому, підготовка сучасних майбутніх учителів інформатики, які здатні самостійно проводити дослідження та організовувати дослідницьку діяльність учнів, викликати в них інтерес до досліджень і власним прикладом заохочувати до участі в науково-дослідницькій діяльності є на часі. Така тенденція актуалізує модернізацію підходів до професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, однією з цілей яких – формування їх дослідницької компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних досліджень дозволив з'ясувати, що дослідницьку компетентність у різних аспектах розглядали у своїх працях сучасні вітчизняні та зарубіжні учені, зокрема О. Антонова, О. Бабкова, О. Будник, О. Вашуленко, Ю. Волинець, S. Wongwanich, Т. Годованюк, М. Головань, О. Гриб'юк, О. Гринюк, О. Гнатюк, О. Дзябенко, М. Князян, Т. Махомета, О. Мерзликін, І. Мушеник, О. Попадич, С. Раков, І. Тимофеева, D. Traiwicitkhun, І. Тягай, L. Udompong, О. Хоменко та інші.

На думку багатьох педагогів дослідницька компетентність відноситься до числа ключових. М. Архіпова, В. Болотова, М. Головань, В. Константинова, С. Осипова, В. Сотник та інші вважають, що дослідницька компетентність формується на основі вродженої якості особистості.

Теоретичний аналіз наукових джерел показав, що поняття «дослідницька компетентність» трактується у сучасній педагогічній науці з різних позицій. Тому для узагальнення поняття та кращого розуміння феномену «дослідницька компетентність» варто розглянути думки та нароби провідних науковців.

Мета статті – визначити зміст поняття «дослідницька компетентність» у вітчизняній та зарубіжній літературі.

Виклад основного матеріалу. Стандарти Нової української школи ґрунтуються на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи

щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя», проте не обмежуватимуться ними. На відміну від Рекомендацій, в яких визначено 8 груп компетентностей, НУШ містить 10 ключових компетентностей: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична компетентність; основні компетентності у природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя; ініціативність і підприємливість; соціальна та громадянська компетентності; обізнаність та самовираження у сфері культури; екологічна грамотність і здорове життя. Дані компетентності є взаємопов'язані, однаково важливі, здобуваються під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти та містять спільні вміння, зокрема:

- уміння читати і розуміти прочитане;
- уміння висловлювати думку;
- усно і письмово;
- критичне мислення
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- виявляти ініціативу;
- творити;
- уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення;
- уміння конструктивно керувати емоціями;
- застосовувати емоційний інтелект;
- здатність співпрацювати в команді [23].

Для того, щоб здобувач освіти оволодів означеними вміннями та зміг себе реалізувати, потрібен фахівець, який володіє даними компетентностями та допоможе у їх здобутті. Одним із головних завдань вчителя, зокрема й інформатики, є формування дослідницької компетентності здобувача освіти, яка буде сприяти в оволодінні ключовими компетентностями.

У науковій літературі зміст дослідницької компетентності розглядається через призму інших дефініцій, пов'язаних з дослідженнями в освітньому процесі. Такі поняття як «дослідницьке навчання», «педагогічна дослідницька діяльність студентів», «дослідницька діяльність», «технологія дослідницького навчання» спрямовані на пояснення того, яким чином можливо оволодіти дослідницькими компетентностями.

Так, у наукових працях Мушеник І., дослідницьке навчання визначається як прообраз дорослого життя, в якому студенти створюють індивідуальні освітні продукти пізнання та моделюють явища науки чи іншої сфери діяльності. Основною технологічною одиницею дослідницького навчання є навчальна ситуація, яка може бути організована педагогом так і виникнути спонтанно. При цьому педагог лише супроводжує освітній процес не визначаючи результат наперед [1].

Будник О. та Дзябенко О. у своїх працях розглядають дослідницьке навчання як таке, що спрямоване на розвиток в учнів здатності аналізувати,

синтезувати й оцінювати інформацію та формує високий рівень розвитку критичного мислення здобувачів освіти [11].

Дослідниця Бабкова О. наголошує, що дослідницьке навчання є педагогічною технологією, що сприяє самостійній освітній діяльності учнів за якої у них формується новий досвід; розвитку критичного і креативного мислення школярів; організації освітнього процесу на засадах командної роботи; підвищенню інтересу до предмету тощо [3].

У наукових доробках Антонової О., у контексті дослідження історії становлення дослідницького навчання, відзначено, що «головним сенсом дослідження в сфері освіти (на відміну від наукового) є те, що воно є навчальним, тобто його головною метою є розвиток особистості учня, а не отримання об'єктивно нового результату, як у «великій» науці» [5].

Гриб'юк О. досліджуючи можливості використання СДМ GeoGebra в процесі дослідницького навчання учнів предметів математичного циклу, під дослідницьким навчанням розуміє освітній процес, пов'язаний з розв'язуванням творчої, дослідницької задачі із заздалегідь відомою відповіддю та такою, що передбачає наявність основних етапів, характерних для дослідження в науковому середовищі: постановку проблеми; вивчення теорії, пов'язаної з обраною темою; добір методик дослідження та практичне їх засвоєння; накопичення власного навчального матеріалу, його аналіз та узагальнення; власні висновки. У навчанні мета дослідницької діяльності полягає в набутті учнями дослідницьких умінь як способу засвоєння дійсності, в розвитку здібностей до дослідницького способу мислення, в розвитку інтелекту учнів [6].

Науковиці Тягай І., Махомета Т., Годованюк Т. технологію дослідницького навчання вважають однією із інноваційних технологій викладання. Таке навчання дозволяє залучити студентів до справжнього наукового процесу відкриття. Серед основних характеристик, які вирізняють дослідницьке навчання відносять наступні: 1) виділення в навчальному матеріалі проблем, які можуть передбачати неоднозначність у їх розв'язанні; 2) спеціальне конструювання освітнього процесу; 3) формування уміння висувати версії, гіпотези, обирати проблеми, формулювати їх; 4) розвиток уміння роботи з різними версіями на основі аналізу першоджерел –методики відбору матеріалу, порівняння та інше; 5) робота з першоджерелами у розробленні версій; 6) удосконалення уміння аналізу відомостей, прийняття у процесі аналізу однієї з версій, висунутих раніше [7].

Отже, якщо у більшості науковці розглядають дослідницьку діяльність та дослідницьке навчання як процес, то дослідницька компетентність – це якість особистості, яка формується у процесі дослідницької діяльності та дослідницького навчання.

Зокрема, у своїх працях Головань М. визначає дослідницьку компетентність як «цілісну, інтегративну якість особистості, що поєднує в собі

знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, аналізі, прийнятті рішень та оцінці результатів дослідницької діяльності. Причому дослідницька компетентність хоч і є продуктом навчання, але не прямо впливає з нього, а є наслідком саморозвитку особистості того, хто навчається, його особистісного зростання, цілісної самоорганізації і синтезу його пізнавального, діяльнісного і особистісного досвіду» [20].

На думку зарубіжних дослідників Udompong L., Traiwicitkhun D. та Wongwanich S., дослідницька компетентність – це важлива якість особистості, яка є необхідною для всіх фахівців. Це призводить до академічного розвитку всіх професій і дозволяє відкривати нові знання та інновації, допомагає у вирішенні проблем системним шляхом, а фахівці можуть постійно розвивати свої знання [21].

Натомість, Мерзликін О. говорить, що дослідницька компетентність – це особистісне утворення, що проявляється в готовності та здатності до здійснення дослідницької діяльності та включає в себе когнітивний, праксеологічний, аксіологічний та соціально-поведінковий компоненти [22].

Висновки. Дослідницька компетентність є наслідком саморозвитку здобувача освіти, його особистісного зростання, цілісної самоорганізації і синтезу свого пізнавального, діяльнісного і особистісного досвіду.

Таким чином, можемо зробити висновок, що дослідницька компетентність являє собою цілісну, інтегративну якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність через дослідницьке навчання з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності.

Література:

1. Hrybiuk O. Improvement of the Educational Process by the Creation of Centers for Intellectual Development and Scientific and Technical Creativity. In: Hamrol A., Kujawińska A., Barraza M. (eds) *Advances in Manufacturing II. MANUFACTURING 2019. Lecture Notes in Mechanical Engineering*, 2019.: 370-382. Springer, Cham Online.
2. Udompong, L., Traiwicitkhun, D. & Wongwanich, S. (2014). Causal model of research competency via scientific literacy of teacher and student. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 116, P. 1581-1586.
3. Антонова О.Є. До історії становлення дослідницького навчання. *Дослідницький компонент у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів освіти: ретроспектива і перспектива* : матеріали Всеукр. науково-практ. конф., м. Київ, 21 листоп. 2013 р. К.: Інститут обдарованої дитини. С. 6–13.
4. Бабкова О. Проектування уроку біології за сценарієм дослідницького навчання в умовах очної, дистанційної і змішаної освіти. *Молодь і ринок*. 2020. № 5 (184). С. 62–66.

5. Будник О.Б., Дзябенко О.В. Використання інструментарію платформи GO-LAB для розвитку дослідницьких умінь школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 80, № 6. С. 1–20.
6. Вашуленко О. Дослідницька діяльність молодших школярів на уроках літературного читання. *Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування освітньої галузі: з досвіду впровадження ідей Нової української школи* : Всеукр. науково-практ. конф., м. Херсон, 10 черв. 2020 р. С. 34–36.
7. Волинець Ю.О. Формування дослідницьких умінь у студентів – майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 15. 2012. С. 193–200.
8. Годованюк Т.Л., Махомета Т.Л., Тягай І.М. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації методичної підготовки майбутнього вчителя математики. *Нові педагогічні підходи в STEAM освіті*. 2019. Спецвипуск. С. 107–115.
9. Головань М.С. Модель формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2012. № 5(23). С. 196–205.
10. Гриб'юк О.О. Рівнева модель дослідницького навчання учнів математики з використанням комп'ютерно орієнтованої методичної системи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 77, № 3. С. 39–65.
11. Гриб'юк О.О. Система динамічної математики GeoGebra як засіб підтримки загальних і спеціальних здібностей учнів в процесі дослідницького навчання предметів математичного циклу: з досвіду роботи. *Фізико-математична освіта*. 2020. Випуск 2(24). С. 37–51.
12. Гринюк О.С. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання природознавства в старшій школі як умова формування їх творчої активності. *Проблеми організації дослідно-експериментальної діяльності в галузі навчання природничо-математичних дисциплін* : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., 27 жовт. 2015 р. 2015. С. 120–128.
13. Князян М.О. Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки : автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2007. 46 с.
14. Кулик Є.В. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів трудового навчання до педагогічної дослідницької діяльності : автореф. дис.. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2006. 40 с.
15. Мерзликін О. Наступність та неперервність формування дослідницьких компетентностей старшокласників та студентів у навчанні фізики. *Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В. Винниченка*. Кіровоград, 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 81-86.
16. Методичний експрес: Теорія і практика навчання англійської мови в Новій українській школі : Навч.-метод. посіб. / О. Вознюк та ін. Житомир : О. О. Євенок, 2019. 171 с.
17. Мороз П.В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України : метод. посіб. Київ : Пед. думка, 2012. 128 с.
18. Мушеник І.М. Технології дослідницького навчання і проєктивної освіти. *Освітній простір XXI ст.: виклики та перспективи* : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. молодих вчен. і здобувачів вищ. освіти, м. Кам'янець-Подільський, 22 квіт. 2021 р. С. 109–114.
19. Нова українська школа : Концепція від 27.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 01.05.2022).
20. Попадич О.О. Дослідницьке навчання як засіб формування виробничих функцій майбутнього педагога вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського університету: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. 1 (40). С. 223–226.

21. Раков С.А. Формування математичних компетентностей учителя математики на основі дослідницького підходу в навчанні з використанням інформаційних технологій: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2005. 44 с.

22. Тимофєєва І.Б., Гнатюк О.Д. Теоретичні засади дослідження та реалізація STEM-освіти в початковій школі. *Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених* : статті учасників П'ятої всеукр. науково-практ. конф., м. Одеса, 15 листоп. 2019 р. Одеса, 2019. С. 176–179.

23. Хоменко О.В. Дослідницька діяльність на уроках української мови та літератури як засіб формування ключових компетенцій учнів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2021. 1 (21). С. 96–102.

References:

1. Hrybiuk, O. (2019). Improvement of the Educational Process by the Creation of Centers for Intellectual Development and Scientific and Technical Creativity. In: Hamrol, A., Kujawińska, A., Barraza, M. (eds) *Advances in Manufacturing II. MANUFACTURING 2019. Lecture Notes in Mechanical Engineering*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-18789-7_31

2. Udompong, L., Traiwicithkun, D. & Wongwanich, S. (2014). Causal model of research competency via scientific literacy of teacher and student. *Procedia-Social and Behavioral Science*. 116. P. 1581-1586.

3. Antonova, O.Ie. (2013). Do istorii stanovlennia doslidnytskoho navchannia [To the history of the formation of research education]. *Doslidnytskyi komponent u diialnosti zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv ta pozashkilnykh zakladiv osvity: retrospektyva i perspektyva – Research component in the activities of secondary and out-of-school educational institutions: retrospective and perspective*. (pp. 6–13). Kyiv: Instytut obdarovanoi dytyny [in Ukrainian].

4. Babkova, O. (2020). Proiektuvannia uroku biolohii za stsenariiem doslidnytskoho navchannia v umovakh ochnoi, dystantsiinoi i zmishanoi osvity [Designing a biology lesson according to the scenario of research training in the conditions of full-time, distance and mixed education]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 5, 62–66 [in Ukrainian].

5. Budnyk, O.B., & Dziabenko, O.V. (2020). Vykorystannia instrumentarii platformy go-lab dlia rozvytku doslidnytskykh umin shkolariv [Using go-lab tools to develop students' research skills]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information technologies and teaching aids*, 6, 1-20 [in Ukrainian].

6. Vashulenko, O. (2020). Doslidnytska diialnist molodshykh shkolariv na urokakh literaturnoho chytannia [Research activity of junior schoolchildren in reading lessons]. *Innovatsiina diialnist pedahoha v umovakh reformuvannia osvitnoi haluzi: z dosvidu vprovadzhennia idei Novoi ukrainskoi shkoly – Innovative activity of a teacher in the conditions of reforming the educational branch: from the experience of implementing the ideas of the New Ukrainian school*. (pp. 34-36). Kherson [in Ukrainian].

7. Volynets, Yu.O. (2012). Formuvannia doslidnytskykh umin u studentiv - maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Formation of research skills in students - future educators of preschool educational institutions]. *Aktualni problemy sotsiologhii, psykholohii, pedahohiky – Current issues of sociology, psychology, pedagogy*, 15, 193-200 [in Ukrainian].

8. Hodovaniuk, T.L., Makhometa, T.L. & Tiahai, I.M. (2019). Innovatsiini navchalni tekhnolohii - osnova modernizatsii metodychnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia matematyky [Innovative educational technologies are the basis for modernization of methodical training of future mathematics teachers]. *Novi pedahohichni pidkhody v STEAM osviti – New pedagogical approaches in STEAM education* (pp. 107-115) [in Ukrainian].

9. Holovan, M.S. (2021). Model formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Model of formation of research competence of future specialists in the process of professional training]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia,*

innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 5(23), (pp. 196-205). Sumy: SumDPU imeni A.S. Makarenka [in Ukrainian].

10. Hrybiuk, O.O. (2020). Rivneva model doslidnytskoho navchannia uchniv matematyky z vykorystanniam kompiuterno orientovanoi metodychnoi systemy [Theoretical principles of research and implementation of STEM education in primary school]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Humanitarian and innovative perspective of professional skill: the search for young scientists*, (Vols. 77), 3, 39-65 [in Ukrainian].

11. Hrybiuk, O.O. (2020). Systema dynamichnoi matematyky GeoGebra yak zasib pidtrymky zahalnykh i spetsialnykh zdibnostei uchniv v protsesi doslidnytskoho navchannia predmetiv matematychnoho tsyklu: z dosvidu roboty [GeoGebra dynamic mathematics system as a means of supporting general and special abilities of students in the process of research teaching subjects of the mathematical cycle: from experience]. *Fizyko-matematychna osvita – Physical and mathematical education*, 2(24), 37-51 [in Ukrainian].

12. Hryniuk, O.P. (2015). Doslidnytska diialnist uchniv u protsesi navchannia pryrodoznavstva v starshii shkoli yak umova formuvannia yikh tvorchoi aktyvnosti [Research activity of students in the process of teaching science in high school as a condition for the formation of their creative activity]. *Problemy orhanizatsii doslidno-eksperymentalnoi diialnosti v haluzi navchannia pryrodnycho-matematychnykh dystsyplyn – Problems of organization of research and experimental activities in the field of teaching natural sciences and mathematics*. (pp. 120-128) [in Ukrainian].

13. Kniazian, M.O. (2007). Systema formuvannia samostiino-doslidnytskoi diialnosti maibutnykh uchyteliv inozemnykh mov u protsesi stupenevoi pidhotovky [The system of formation of independent research activities of future teachers of foreign languages in the process of degree training]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

14. Kulyk, Ye.V. (2006). Teoriia i praktyka pidhotovky maibutnykh uchyteliv trudovoho navchannia do pedahohichnoi doslidnytskoi diialnosti [Theory and practice of training future teachers of labor education for pedagogical research]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].

15. Merzlykin, O. (2014). Nastupnist ta neperervnist formuvannia doslidnytskykh kompetentnostei starshoklasnykiv ta studentiv u navchanni fizyky [Continuity and continuity of formation of research competencies of high school and university students in teaching physics.]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho DPU im. V. Vynnychenka - Scientific notes of Kirovograd State Pedagogical University named after V. Vinnichenko*, 6(2), 81-86 [in Ukrainian].

16. Vozniuk, O.V., Humankova, O.S., Dienhaieva, S.V., Zymovets, O.A., Kravets, O.Ie., Mykhailova, O. S., et al. (2019). *Metodychnyi ekspres: Teoriia i praktyka navchannia anhliiskoi movy v Novii ukrainskii shkoli [Methodical Express: Theory and Practice of English Language Teaching in the New Ukrainian School]*. Zhytomyr : O. O. Yevenok [in Ukrainian].

17. Moroz, P.V. (2012). *Doslidnytska diialnist uchniv v protsesi navchannia istorii Ukrainy [Research activities of students in the process of learning the history of Ukraine]*. Kyiv: Ped. Dumka [in Ukrainian].

18. Mushenyk, I.M. (2021). Tekhnolohii doslidnytskoho navchannia i proiektivnoi osvity [Technologies of research training and projective education]. *Osvitnii prostir XXI st.: vyklyky ta perspektyvy – 21st Century Educational Space: Challenges and Prospects*. (pp. 109-114). Kamianets-Podilskyi [in Ukrainian].

19. Nova ukrainska shkola : Kontsepsiia vid 27.10.2016 r. [New Ukrainian school: Concept from 27.10.2016]. (2016). (n.d.). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].

20. Popadych, O.O. (2017). Doslidnytske navchannia yak zasib formuvannia vyrobnychykh funktsii maibutnoho pedahoha vyshchoi shkoly [Research training as a means of forming the production functions of the future teacher of higher education]. *Naukovyi visnyk*

Uzhhorodskoho universytetu: «Pedagogika. Sotsialna robota» – Scientific Bulletin of Uzhgorod University: "Pedagogy. Social work", 1(40), 223-226 [in Ukrainian].

21. Rakov, P.A. (2005). Formuvannia matematychnykh kompetentnosti uchytelia matematyky na osnovi doslidnytskoho pidkhodu v navchanni z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii [Formation of mathematical competencies of a mathematics teacher on the basis of a research approach in teaching with the use of information technology]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

22. Tymofeieieva, I.B., Hnatiuk, O.D. (2019). Teoretychni zasady doslidzhennia ta realizatsiia STEM-osvity v pochatkovii shkoli [Theoretical principles of research and implementation of STEM education in primary school]. *Humanitarnyi i innovatsiinyi rakurs profesiinoi maisternosti – Humanitarian and innovative perspective of professional skill: the search for young scientists*. (pp. 176-179). Odesa [in Ukrainian].

23. Khomenko, O.V. (2021). Doslidnytska diialnist na urokakh ukrainskoi movy ta literatury yak zasib formuvannia kliuchovykh kompetentsii uchniv [Research activities in lessons of Ukrainian language and literature as a means of forming key competencies of students]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedagogika i psykholohiia» – Pedagogichni nauky Bulletin of the Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology". Pedagogical sciences*, 1 (21), 96-102 [in Ukrainian].